

Naročnina mesečno
25 Din, za inozem-
stvo 40 Din — ne-
deljska izdaja ce-
loletno 96 Din, za
inozemstvo 120 Din

Uredništvo je v
Kopitarjevi ul. 6/III

Telefoni uredništva: dnevna služba
2050. — nočna 2996, 2994 in 2050

SLOVENEK

Z nedeljsko prilogo »Ilustrirani Slovenec«

Cek. račun: Ljub-
ljana št. 10.650 in
10.349 za inzerate;
Sarajevo št. 7565,
Zagreb št. 39.011,
Praga-Dunaj 24.797

Uprava: Kopitar-
jeva 6, telefon 2992

Izhaja vsak dan zjutraj, razen
ponedeljka in dneva po prazniku

Kam?

Letošnji Božič bo vse kaj drugega ko vesel. Svetovna gospodarska kriza se vleče naprej in nobenega znamenja ni, da bi ponehala ali se vsaj ublažila, čeprav razni preroki, ki skušajo prevratiti sebe in svet, od časa do časa oznanjujejo izboljšanje. Tudi brezštevne gospodarske in politične konference, ki označujejo leto 1931 in bodo izpolnjevale tudi celo prihodnje leto, niso imele do sedaj nobenega realnega rezultata.

Zelo značilno je, da ni niti enega državnika niti politika ali gospodarskega človeka, ki ne bi bil prepričan, da sta eden glavnih vzrokov gospodarske krize sveta dosednji način in višina nemških reparacij in pa dolgov, ki so jih napravile evropske države med vojno v Ameriki — na drugi strani pa nobena država ni pripravljena storiti kakršnih koli odločilnih in odločilnih ukrepov, ki bi ta dva problema spravili iz sveta. Tisti, ki smatrajo kot edino in najboljšo rešitev radikalno ertanje tako nemških reparacij kakor vojnih dolgov Evrope v Ameriki, delajo račun brez Francije in Amerike, ker bi taka rešitev brez dvoma pomenila tak prekrat v gospodarskem stanju obeh držav, da bi bila svetovna kriza na ta način le še brezprimerno povečana, ne glede na usodepolne politične posledice take rešitve. Realno je samo bodisi podaljšanje enoletnega moratorija za nemške reparacije ali pa znižanje reparacijskih dajatev in vzporedno temu odgovarjajoče znižanje vojnih dolgov, ki jih imata predvsem Anglija in Francija v Ameriki. Drug problem pa je zopet ta, ali naj se reparacije znižajo oziroma preurede trajno ali pa samo začasno, dokler si Nemčija gospodarsko ne opomore. In poslednje vprašanje je to, ali naj imajo prednost reparacijski dolgov Nemčije ali pa njeni privatni dolgov v Ameriki in Angliji. Kakor vidimo, cela vrsta vprašanj, od katerih je eno težje od drugega in glede katerih med prizadeti državami do danes ni doseženo prav nobeno soglasje.

Te dni je razpravljal ameriški kongres o moratoriju, ki je po Hooverjevi inicijativi bil dovoljen Nemčiji, da se ji da gospodarski oddih, tako da bi potem tem lažje zadostila velikim obveznostim, ki jih ima v Ameriki in v Angliji, kojih finančniki so Nemčiji posodili ogromne milijarde, katere sedaj tam zmrazujejo. Kongres je sicer moratorij odobril, ničesar pa noče slišati o tem, da bi se ertali dolgov, ki jih imata Anglija in Francija v Ameriki. Pa tudi o znižanju vojnih dolgov Amerikanci nočejo ničesar slišati, kakor jim je tudi zelo nesimpatična misel, da bi se nemški moratorij podaljšal.

Cevraj je to stališče Amerikancev nesprejemljivo, ker bo Amerika zašla le v še večje težave, ako ne bo upoštevala gospodarskega položaja Evrope, je vendarle popolnoma razumljivo, zakaj Amerikanci se nahajajo v taki gospodarski stiski, da ne morejo pogrešati plačila vsot, katere so jim dolžne evropske države, ki ta plačila seveda dobivajo iz nemških reparacij. Amerikanci bi sicer bili pripravljeni privoliti v znižanje obrov, ki jih mora vplačevati Anglija, ker je to breme danes na vsak način nepravilno, ko mora Anglija ameriški dolg odplačevati v zlatih dolarjih, medtem ko je funt zelo padel, nikakor pa se Amerikanci ne morejo sporazumeti s Francijo. Amerikanci zahtevajo, da Francija privoli v znižanje nemških reparacij in odpadajoči znesek v svojem budgetu prišteje s tem, da zniža izdatke za svojo armado. Na to pa po pravici odgovarja Francija, da je znižanje nemških reparacij mogoče le, če se Amerika odpove odgovarjajočemu delu odplačil, katere je dolžna Ameriki Francija. Ker zopet Amerikanci v to nočejo privoliti, se pri tej točki vsaka debata ustavi. Francija sploh noče ničesar slišati o novi ureditvi reparacijskega vprašanja, ki naj bi pomenila definitivum, ampak smatra kot definitivum takozvani Youngov načrt, ki naj se samo z ozirom na sedanji položaj v Nemčiji primerno modificira, in sicer samo za toliko časa, dokler se Nemčija ne izkoplje iz svoje sedanje gospodarske krize. Francija je sicer pripravljena Nemčiji pomagati s posojili kakor tudi privoliti v podaljšanje sedanjega moratorija, toda tudi to smatra za mogoče samo, če se obenem primerno znižajo francoske dajatve Ameriki, oziroma če se vprašanje mednarodnih dolgov temeljito revidira. Tudi je za Francijo nespremenljiva dogma, da imajo reparacijski dolgov prednost pred privatnimi dolgov, ki jih imajo Nemci na kratke rok v Ameriki in Angliji.

Medtem pa zboruje v Baslu konferenca pri Mednarodni reparacijski banki, ki preiskuje, dali je Nemčija v etanu plačevati naprej svoje reparacije ali ne. Razume se, da so Nemci prišli na to konferenco oboroženi z velikim statističnim materijalom, ki naj dokazuje vprav katastrofalno stanje nemških financ in neznosni gospodarski položaj nemškega ljudstva, kojega ogromne žrtve so vsakomur takoj jasne, če pomisli dalekosežnost zadnjih Brüningovih zaslikih naredb. Najlažji argument Nemcev pa je ta, da evropske države ne morejo od Nemčije zahtevati nadaljnega plačevanja vojne odškodnine, ako obenem zapirajo svoje trge nemškemu blagu, kakor se to dejansko godi. Nemci dokazujejo, da je treba vprašanje nemške vojne odškodnine rešiti vnovič in popolnoma definitivno, kakaj če bo Nemčija gospodarsko popolnoma izčrpana, potem bo nemški budget za leto 1932-33 padel tako nizko, da se vsota za odplačevanje nadaljnjih reparacij ne bo mogla iz nobenega naslova prištetiti. Oni ponavljajo argument dr. Brüninga: V trenutku, ko Nemčija ne bo dobila ničesar več na posodo, medtem ko mora reparacije plačati iz prebitka svoje produkcije, bodo reparacijske dajatve ali prevrile celokupno svetovno gospodarstvo ali pa se bo izkazala nemogućnost nadaljnega plačevanja odškodnine. Evropa se mora odločiti: ali nam dovoliti naše blago izvažati, potem lahko plačujemo — ali pa se nam otežuje in onemogočuje

Pred zaključkom pogajanj v Baslu

Reparacijska konferenca v januarju

Berlin, 17. dec. Položaj Brüningove vlade se je na znotraj utrdil, ker so se socialni demokrati izrekli proti sklicanju državnega zbora; proti sklicanju so se izjavili tudi konservativci in kmetijska ljudska zveza, medtem ko so glasovali za sklicanje narodni socialisti, nemški nacionalci in komunisti. Brüningu ni tako treba stopiti pred državni zbor, ki bi lahko spričo nezanesljivosti ljudske stranke izval padec njegove vlade. Dočim je položaj vlade na znotraj utrjen in se je jevo mnenje polagoma sprijaznilo s tridimi določbami zasilne odredbe, se zdaj obrača pozornost vse Nemčije v Basel, kjer člani posvetovalnega odbora Banke za mednarodna izplačila pripravljajo svoja poročila o finančnem in gospodarskem položaju Nemčije. V zadnjem času žene vse časopise tako hudo gonjo proti reparacijam in zahteva ne samo odložitve temveč kratkoročno ertanje vojne odškodnine. Ta časopisna kampanja ima očitno namen na eni strani obrniti pozornost nemške

javnosti od notranjih skrbi in zvaliti odgovornost za sedanji težki položaj na inozemstvo, na drugi strani pa vplivati na Francijo in druge države, da bi vprašanje reparacij opustile. Značilno je, da so se zdaj tudi strokovne organizacije izrekle za popolno ertanje reparacij in zahtevajo, da Nemčija sploh nič več ne plača. Moratorij ne zadostuje več, temveč razveljaviti je treba ves Youngov načrt. Kakor vselej, je vsa ost borbe proti reparacijam naperjena proti Franciji.

Takšno je razpoloženje v Nemčiji v času zadnjih sej posvetovalnega odbora v Baslu. Nemško javno mnenje gre vedno dalje v svojih zahtevah, ker so vprav baselska pogajanja pokazala, da podpirajo Nemčijo proti Franciji ne samo Angleži temveč tudi Holanci, Švicarji in Švedi. Poročila iz Basla pravijo, da bo posvetovalni odbor končal svoje delo bržkone š pred Božičem in da se bo mednarodna reparacijska konferenca, ki se je bodo udeležili direktni predstavniki vlad, sklicala že okoli 15. januarja. Ni še gotovo, kje se

bo ta konferenca vršila. Nemcem bi bilo zelo neprijetno, ako bi se izbral za sedež konference Pariz, ker se boje, da bi pariško politično obsežje ne bilo njim ugodno. Dobrih 8 dni pred sestankom reparacijske konference so bo sestali upravni odbor Banke za mednarodna izplačila, ki bo preučil poročilo posvetovalnega odbora o plačilni zmoglosti Nemčije.

Basel, 17. decembra. AA. Pododbor za nemške dolgove in nemška imetja v inozemstvu pri posvetovalnem odboru mednarodne reparacijske banke je podal danes svoje poročilo. Mislijo, da bodo strokovnjaki sprejeli naziranje, da znesek teh imetij zdaj znatno prekaša cenitev, ki jo je dal Wignov odbor avgusta meseca ter da bo iz presežka nemškega izvoza tudi v sedanji višini v toku prihodnjih let v moči izplačati obresti za državne dolgove ter brezposojne tranše reparacijskih dolgov. Po vsem izgledu, da bo poročilo eksperov ostalo v onih mejah, ki jih je označil odboru Youngov načrt.

Posojilo ali moratorij na Madjarskem?

Pariz, 17. dec. AA. Havas poroča iz Basla, da je bil po poročilu iz krogov mednarodne reparacijske banke podaljšani kredit, ki ga je bila podelila mednarodna reparacijska banka v znesku 20 milijonov dolarjev madjarski narodni banki in drugim narodnim bankam v centralni Evropi.

London, 17. dec. tg. »Daily Herald« poroča, da bo Madjarska začetkom januarja proglašila moratorij. Plačila za inozemske dolgove se ne bodo ustavila, temveč izplačevala samo v mad-

jarski valuti. Madjarska je že dosegla, da se je njen eksport zvišal, uvoz pa zmanjšal.

Budimpešta, 17. dec. Z. Iz polslužbenih krogov poročajo, da so končana pogajanja med ameriško International Dell Company in angleško skupino Marconi Cable. Družbi bosta dali Madjarski posojilo pod pogojem, da jima izroči telefon in brzojav v najem. Madjarska bo dobila 800 milijonov pengüev posojila.

Proslava kraljevega rojstnega dne

Belgrad, 17. decembra. I. Kraljev rojstni dan so praznovali v prestolnici nad vse svečano. V katoliški cerkvi v Krunski ulici je daroval pontifikalno sveto mašo belgradski nadškof dr. Rodić ob asistenci kanonikov stolnega kapitlja. Cerkev je bila nabito polna vernikov. Kralja je zastopal divizijski general Pavel Pavlovič, za vlado so se udeležili službe božje minister pravde dr. Kojič in ministra brez portfelja Ivan Paleček ter Pavel Matić. Nadalje so prisostvovali vs. maši apostolski nuncij Pelegrinetti z msgr. Pacinijem, bivši minister dr. Alauopvič, član glav. kontrole dr. Schmidt, načelnik pravosodnega ministrstva dr. Kitič, zastopnik zunanjega ministra dr. Perne, drž. svetnik dr. Bačić, veliko število zastopnikov drugih ministrstev in izredno veliko število višjega in nižjega častništva. Diplomatski zbor se je udeležil bogoslužja v Saborni cerkvi, kjer je imel službo božjo patrijarh Varnava. Kralja je zastopal njegov prvi adjutant general Ječemenič. Službi božji je prisostvovala celokupna kraljeva vlada in vsa generaliteta.

V Pragi

Praga, 17. decembra. AA. ČTK poroča, da priobčujejo skoro vsi listi pozdravne članke o kralju Aleksandru in njegovem rojstnem dnevu. Mnogi članki so krašeni z vladarjevo sliko. Listi pravijo, da spada jugoslovanski kralj Aleksander med najpopularnejše evropske vladarje.

V Atenah

Atene, 17. decembra. AA. Snoti je grško-jugoslovanska liga v Atenah priredila svečanost v čast rojstnega dneva Nj. Vel. kralja Aleksandra. Svečanost se je vršila v največji atenski dvorani »Parناسos«. Z grške strani so ji prisostvovali vsi člani lige in številni meščani, ki so popolnoma napolnili dvorano. Med uglednimi grškimi osebnostmi je bil zastopnik ministra za zunanje zadeve, grški poslanik v Belgradu Melas, podpredsednik parlamenta Argiropoulos ter predstavniki prosvetnih društev. Dalje so slavnosti prisostvovali jugoslovanski poslanik v Atenah Boško Hristič z gospo, osebe jugoslovanskega poslanstva ter celokupna jugoslovanska kolonija v Atenah in Pireju.

Slavnostni večer je otvoril bivši minister in predsednik lige Konfinas, ki je naglasil, da grško-jugoslovanska liga proslavlja istočasno v rojstnem dnevu kralja Aleksandra tudi narodni praznik prijateljskega jugoslovanskega naroda. — Predsedniku grško-jugoslovanske lige je odgovoril jugoslovanski poslanik Boško Hristič.

Nato je imel svoje predavanje zgodovinar Kandiloros, ki je govoril o grško-srbskih odnosih za časa turške vlade ter v prejšnji dobi. — Grško-jugoslovanski večer je napravil na vse prisotne globok vtis.

eksport, potem ne more pričakovati plačevanja naših dolgov.

Ker moratorij Nemčije za privatne dolgove izteče februarja 1932, bo Evropa hočeš nočeš morala najti kakšno rešitev tega vprašanja. Kdor pozna breznačelnost in brezsmiselnost evropske politike, ki jo vodi goli kratkovidni egoizem, se ne bo čudil, če tudi v rešitev ne bo končna in temeljita.

Šophi cvetlic v Parizu

Pariz, 17. dec. AA. »Figaro« komentira obisk jugoslovanskega kralja Aleksandra v Parizu ter pravi, da je jugoslovanski kralj ne samo velik strateg, temveč tudi velik državnik, ki je znal za časa miru pokazati isto toliko ljubezen za svojo zemljo, kolikor je znal biti junak na bojnem polju. List nato v lepih besedah cenil pozornost jugoslovanske kraljevske rodbine, ki je sklenila praznovati rojstni dan kralja Aleksandra v Parizu, vodeč pri tem računa o prijateljskih zvezah med jugoslovanskim in francoskim narodom.

Pariz, 17. dec. AA. Agencija Havas poroča, da so predsednik republike Doumer, minister za zunanje zadeve Briand in pariški župan Latour o priliki prihoda jugoslovanskega suverena v Pariz, poslali divne šopke cvetlic v hotel, kjer sta se nastanila jugoslovanski kralj in kraljica.

Premestitve

Belgrad, 17. dec. I. Premestitve so k mornarici: V adjutantki oddelke kapetan korvete Pleiweias Mirko, na službo v mornariško poveljstvo poročnik vojne ladje I. reda Oskar Jeglič, v nadzorno gradbeno komisijo v Kraljevici inženjerski poročnik Milan Pulk; za komandirja orožniške čete v Murski Soboti je postavljen orožniški kapetan I. razreda Milan Kovinčić. Za komandirja kranjske čete dravskega orožniškega polka je imenovan orožniški major Mihajlo Pavlovič. Za vršila dolžnosti prizrenske čete je imenovan orožniški kapetan II. razreda Venčeslav Pregelj. V zračno letalstvo sta prevedena pešadijski podporočnik Oton Cep in artiljerijski podporočnik Vladimir Ferenčina.

Avstrija noče naše živine

Dunaj, 17. dec. AA. Korbiro poroča: Uradni list objavlja sporočilo zveznega avstrijskega ministrstva za kmetijstvo in gozdarstvo, v katerem ministertvo z ozirom na sedanje stanje razširjenosti živinske bolezni smrčavosti v poedinah krajih Jugoslavije pravi, da je do nadaljnje navedbe prepovedan uvoz enokopitarjev v Avstrijo iz onih krajev Jugoslavije, kjer razsaja omenjena živinska bolezen.

Zagreb, 17. dec. Gradec: Zagreb 5:4 (2:2).
Belgrad, 17. dec. Z. Jugoslavija: Ferenzvaroš 3:1 (1:0).

Niš, 17. dec. Z. Reprezentanca Budimpešte:

Gospodarska kriza v ČSR

Radi neugodnih gospodarskih razmer se je pojavila težka kriza v vseh slojih prebivalstva. Gospodarski udar so najprej občutili tiste pridobitne panoge, katerih dobitki so zaviseli predvsem od produkcije. Tako je kmetijsko prebivalstvo radi padca cen poljedelskih proizvodov že lansko leto hudo občutilo zmanjšanje dohodkov. Prav tako živo občuti sedanjo krizo industrijsko delavstvo, ki je vsled zmanjšanja zaposlenosti in izpadov čezurnega dela izgubilo dobiček del svojega zaslužka. Razvena tega silno hitro raste številno brezposelnih. Oslabljen gospodarski moč kmetkega in industrijskega delavstva je logično vplivala tudi na ostale sloje, torej tudi na javne nameščence, ki so v tej krizi kot zadnji prišli na vrsto. Ker so državni dohodki vsled oslabilne davčne moči prebivalstva bolj in bolj padali, je morala vlada, ako je hotela obdržati ravnotežje v svojem proračunu, znižati tudi plače svojemu uradniku. Tako jim bo letos odpadla 13. plača, a tudi sicer so že bile, deloma pa še bodo plače uradništva reducirane.

Zadnje uradno ugotovljeno število brezposelnih je znašalo 250.000. Toda brezposelnost narašča kakor povenjen in kmalu bo v Češkoslovski toliko brezposelnih, kolikor je javnih nameščencev, to je 380.000. Tako ogromno število brezposelnih seveda zopet od svoje strani obsežno obremenjuje državne finance. Radi tega je vlada segla po izrednem davku na čisti dohodek. Prirastek se pobira po lestvici 6 odst., 9 odst., 13 odst., 18 odst., 20 odst., 30 odst. letnega dohoda, ki presega 30.000 Kč, tako, da je največji odstotek računani od 100.000 Kč dalje. Po noveli, ki je dodana zakonu, je razvidno, da se bo prirastek pobiral tudi od davka za letošnje davčno sezono, čeprav je davek za letos po veliki večini že plačan.

Finančna uprava hoče torej s pomočjo davčev in davčnega prirastka povečati državne prejemke. Razven tega se je odločila, da se do strošje izterjava zapadle davke. Obstaja tudi predlog, naj bi se davkoplačevalcem, ki plačajo davek pred odmerjenim rokom, priznala 5 odstotna premija od celotnega davka. S tem postopkom upajo izboljšati in dvigniti davčno moralo med narodom.

Pretekli teden je češkoslovanska industrija doživela hud udarec. Kakor znano, je Anglija za uvoz gotovih predmetov dvignila carino do 500 odst. Razven Nemčije in Francije je povisjanje angleških carin posebno živo zadelo Češkoslovansko, koje izvoz v Anglijo je lansko leto predstavljalo 8 odstotkov celokupnega njenega izvoza Češkoslovanski izvoz v Anglijo je visoko aktiven. Leta 1929. je dosegel 603 milj., leta 1929 792 milj., in letos že v prvih 9 mesecih 714 milj. Kč. Glavni predmeti češkoslovanskega izvoza v Anglijo so steklo, volna, kože in kožni izdelki, železo in železna roba, sladkor ter svilu. Večinoma so se v Anglijo uvažali izdelani predmeti. Tako na primer cela rokavičarska, steklarska in brusilna industrija delajo le za angleški trg. Vlada se trudi, da dobi nove trge za proizvode svoje industrije, vendar pa je zvišanje angleških carin silno hud udarec za češkoslovansko gospodarstvo, zlasti, ker se je izvršil v dobi splošne gospodarske krize.

Nemško francoska gospodarska pogajanja, ki se vrše te dni v Berlinu. Peti v prvi vrsti, šteto od desne strani, je ameriški državni tajnik Simson, ki vodi konferenco kot predsednik.

Tudi rešitev gospodarske krize je eminentno nраво- versko uprašanje

I.
V koledarju Družbe sv. Mohorja za l. 1932 (str. 79-83) nam je narodni ekonom, vseučiliški profesor g. dr. Gosar pojasnil zadnji vzrok sodobne gospodarske krize. Med drugim piše: "...Tisti, ki delajo pravice vsemu gospodarskemu življenju, tisti, ki odražajo koliko in kakšno blago se proizvaja, niso producenti, kapitalistični podjetniki, marveč so to v prvi vrsti odjemalci, ki po različnem blagu povprašujejo ter plačujejo zanj dovolj visoko ceno. Tu je glavni izvor nerada v modernem gospodarskem življenju, tu tiči pravi vzrok, da proizvajamo silno množino najrazličnejšega luksuznega blaga (več za naše razmere je pisal isti pisatelj v Času 1929-30, str. 65 in nastl.), kot ličcem in milijonom ljudi primanjkuje najnavažnejših in najnujnejših potrebščin.

Sicer je res, da kapitalistični podjetniki mnogokrat širijo z vesniti množimi reklamnimi sredstvi nepotrebno luksuzno blago med ljudi ter jih zavedajo k temu, da ga kupujejo. Toda končno velja vendarle, da ne more podjetnik nobenega blaga ljudem vdoliti ter jih primorati, da bi ga kupili. Reklama, s katero kapitalistični podjetniki iščejo odjemalce za svoje blago, je, in če hoče biti uspešna, mora biti prilagojena željam, težnjam in sredstvom ljudi, ki jih hoče pridobiti. Zato je kljub vsemu vendarle res, da so končno le odjemalci, le konzumenti tisti, ki določajo, koliko in kakšno blago se za trg proizvaja. To se pravi, če danes v tem pogledu ni pravega reda, potem je to zaradi tega tako, ker ljudje trošijo svoj denar za različno manj važno in nepotrebno blago.

Z drugo besedo: Krivci današnje gospodarske mizerije pravzaprav niso nazadnje kapitalisti, ampak mi sami konzumenti, če preko mere trošimo... Zakaj, če trošijo nekateri stotine in milijone za nepotrebni luksuz, potem preostane vsem drugim prav toliko manj denarja in s tem toliko manj vseh drugih sredstev za najbolj nujne in važne življenjske namene in potrebe. Tako je v zasebnem in v javnem n. pr. občinskem in državnem gospodarstvu, tako je končno tudi v takozvanem narodnem in v obče vsem družabnem gospodarstnem življenju.

II.
Do tu torej segajo vzgodbite narodnega ekonomia o sodobni gospodarski krizi; od tu dalje jih pa lahko izvaja tudi pedagog.

Ekonom namreč trdi: "Treba je manj trošiti, treba je varčevati, treba se je omejiti."

Pedagog pa bo dostavil: "Omejiti se bo pa znal edino tisti, ki si bo znal odreči, samega sebe premagati, sebe zalajiti."

To pa je tisto, česar današnje človeštvo ne pozna.

Sebe premagati zna le tisti, ki ima močno voljo, ki je krepak značaj. Uprav značajnih ljudi z močno voljo pa današnjemu svetu manjka. Svobodni miselniki francoski pedagog Julij Payot je že pred par desetletji tožil, da je »korenina malodane vse naše nesreče slabost naše volje. Drug Francoski filozof in zdravnik Pavel Emil Levy je ob istem času soglasal z njim rekoč: »slabost volje je velika bolezen našega časa.« In odkod ta slabost volje? Payot in Levy se ujemata v tem, da je početek tej bolezni naše dobe zvelika krizni ob koncu 18. stoletja. Do takrat je gospodarila nad duhovni religija in avtoriteta. Ob koncu 18. stoletja pa so preglasili voljo za avtonomno moč, za suvereno zmehnost. Nikogar ni več, ki bi se mu morali pokoriti nikogar, ki bi nam smel ukazovati. Nihče pa nas tudi ne vzbaja, da bi se pokorili sami sebi in da bi sami sebi ukazovali. To je vzrok veliki bolezni, slabosti naše volje.

In žal! Da so napačna učela o avtonomnosti volje in suverenosti individualnosti prišla tudi v novodobno vzgojvalnico, v šolsko sobo. Eden izmed najbolj čislanih pedagogov naše dobe toži o moderni šoli: »Šola bi morala mladega človeka vzgajati, da bi v njem višje dušne moči gospodovale nad nižjimi nagoni. V resnici se trudi šola skoraj samo za to, da bi duh mladega človeka obvladal nezmerno obsežno učno stvarino. Kako žalostno je videti takega človeka, ko se poslovi od šole in stopi v življenje. V šoli si je osvojil vse formule in spretnosti, ki bo z njimi krotiti divje sile v prirodi. Proti elementarnim silam v svoji duši pa je brez formule in brez moči. To je veliki greh moderne kulture, da je v svojem bistvu samo tehnična kultura.« (Fr. W. Foerster, Jugend-lehre, Berlin 1903, Einleitung 1, 10.)

Več nauka in vzgoje k odpovedi torej tudi v šole, pa bo zrastle nov rod, ki si bo znal lajšati gospodarsko krizo. V kateri je močno hlepenje po telesnem ugodju, pa tega hlepenja ne kroti, bo kmalu suženj poltenosti, mehkočuten samo zase, trd, neumljen, tudi grozovit do drugih. Če pa v njem volja gospoduje nad čutnostjo, je upravi velika občutljivost za slast in bolečino najbolj pomočnik ljubezni do bližnjega. Zato ne mehkužiti mladine. Ne ji vsega dovoliti. Ne je voditi v gledališče in kinematograf, ne v koncertno dvorano in na plesišče, ampak v lepo božjo naravo vodimo mladino. Jutranje sonce, plice v gozdu — to so stvari, ki naj jih mladina spoznava, ljubi in se jim divi!

III.
Treba se je omejiti, poudarja narodni ekonom, pa bo rešena gospodarska kriza.

Omejiti se bo pa znal le tisti, ki se bo znal premagati, dostavilja pedagog.

Tu pa smemo pripustiti k besedi tudi katoliškega duhovnika, ki bo govoril: »Redek bo, ki bi se znal v prvi in zadostni meri premagovati, če mu ne pomoremo k temu z nadnaravnimi pripomočki svete vere.«

Človek ni, tak, kakršnega nam riše naturalizem in humanizem: ves dober, plemenit, ki ga treba samo čuvati kvarnega zunanjega vpliva, pa sam iz sebe zraste in se razvije v čist, dovršen značaj. Resnica je, da je v nas že od rojstva neka disharmonija, neki nered. Poleg plemenitega, visokega hrepenja človeške narave je v nas nizkotožne težnje; poleg blage volje so v nas nagoni, ki nas vlečejo navzdol. Odkod to, nam pove naša sveta vera. Naturalisti, ki se upirajo dogmi o izvornem grehu, ne morejo ubežati veliki zmoti o

Zaleski o zunanjih politiki Poljske

Proti reviziji mirovnih pogodb — Pogajanja z Rusijo

Varšava, 17. dec. tg. V senatovem zunanjem odboru je imel danes zunanji minister Zaleski obširno poročilo o svojem delovanju. Pri tem je polemiziral proti raznim instancam Zveze narodov, haskega tribunala in raznim sosednim Poljske. Začetek je z natečajno izjavo, da hoče poljska zunanja politika ohraniti mir na podlagi obstoječih pogodb. Odnosaji z Gdanskim so se v zadnjem času zelo poslabšali. Krivi so temu nacionalisti s svojim vplivom v sedanjem gdanskem senatu. V manjšinskem vprašanju bi bilo najbolje, če bi se pritožbe manjšin obravnavale kot notranji problem držav. To bi odgovarjalo tudi prvotnim namenom manjšinskih pogodb iz leta 1919. Ko je govoril o odnosih Poljske z zavezniki, je Zaleski naštel nekatere gospodarske pritožbe proti

Franciji, katere uvozne prepovedi so zelo ožko-dovale poljski izvoz. Zelo toplo je pri tem govoril o odnosih z Romunijo. Naglašal je tudi, da je poljsko-romunska zvezna pogodba, ki je bila podaljšana do 5. januarja, dolžna vzajemno podporo vseh interesov obeh držav. Naglašal je tudi, da je v zadnjem času bil s posameznimi pogodbami odnos med obema državama še bolj uvrščen. Predsedniku češkoslovaške republike Masaryku je Zaleski z ozirom na drugačne trditve potrdil, da je prijatelj mirovnih pogodb. Kar pa se tiče Nemčije, je Zaleski izjavil, da do sedaj na žalost še ni bilo mogoče doseči normalizacije odnosov z Nemčijo. Dejstvo, da Nemčija še ni ratificirala trgovinske pogodbe, kaže, da zankrat še ni pričakovati tesnejšega sodelovanja med obema državama. Opazilo se je, da se je Zaleski nenavadno

kratko izjavil o vprašanju pogodbe nenapadanja med Poljsko in Rusijo. Rekel je samo, da pogajanja v Moskvi potekajo normalno. Tudi o svojem potu v London se je Zaleski izrazil zelo lakonično. Izrekel je samo upanje, da so njegovi razgovori s širnim Johnom Simonsom in drugimi angleškimi državniki pripomogli k temu, da se bo Anglija bolj orientirala o Poljski. Potem je še kratko izjavil svoje mnenje o gospodarskih odnosih Poljske z državami južne in jugovzhodne Evrope, katere presoja zelo optimistično, na koncu pa se je pritožil proti antipoljski propagandi, ki se opaža sedaj po vsem svetu. Proti tej propagandi se ne more braniti poljska diplomacija sama, temveč ji mora pomagati vsa poljska javnost.

Študenti gospodarji Kitaja

Vlada brez avtoritete — Krmito države prevzamejo Kantonci?

London, 17. dec. Korespondenti angleških listov, ki bivajo na Kitajskem, poročajo, da je med tencemci, ki imajo na Kitajskem trgovine, zavladala prava panika. Mnogo tovarn in bank je zaprtih. Nova kitajska vlada nima absolutno nobene moči in avtoritete. Začasni predsednik Linčen se trudi, da bi sestavil vlado in se zlasti prizadeva, da bi ohranil ministra Wellingtona Kooa, ki pa o tem noče ničesar slišati. Tudi vsi ostali ministri bivše Čankajševske vlade vztrajajo na demisiji. Medtem vladajo v Nankingu, Pekingu in Šangaju dijaki, ki so napadli razna javna poslopja in tudi več redakcij listov. V Šansiju je guverner pred dijaki pobegnil.

Anarhijo v Nankingu so kitajske čete v južni Mandžuriji uporabile v to, da so napadle več japonskih posojank ob južnomandžurski železnici. Toda hitra japonska protiofenziva je to namero prestregla. Ker se maršal Čansulijan sedaj iz Mandžurije umika za Veliki zid, se je bati novih dijaških demonstracij, kar bo seveda anarhijo samo povečalo.

Kitajski nacionalisti upajo izboljšanja položaja, ko bodo prispeli v Nanking člani kantonske vlade. Kitajski nacionalisti so prepričani, da se bo potem posrečilo ustanoviti enotno kitajsko vlado v Nankingu.

London, 17. dec. AA. Reuter poroča iz Nankinga, da je nacionalistična vlada objavila vest, da je general Semlian dal ostavko na svoj položaj pomočnika glavnega komandanta kitajske vojske, kamor ga je postavila nankinška vlada generala Čangkajska. Vlada v Nankingu je sprejela tudi ostavko generala Čan-Su-Ljana ter ga istosčasno imenovala za uradnega predstavnika nacionalistične vlade za vzdrževanje mira v Mandžuriji. Naročila mu je, da vrši kontrolo nad vsemi kitajskimi silami v Mandžuriji.

Komisija prihaja...

Pariz, 17. decembra. AA. Jutri se bo sestal ministrski svet, ki bo določil, kdo naj zastopa Francijo v anketni komisiji v Mandžuriji. Zunanje ministrstvo je za generala Deserrignya, Lyonskega guvernerja. Vojno ministrstvo pa predlaga druge zastopnike in navaja zlasti generala Degoutta. Ministrski svet bo na svoji jutrišnji seji izbral enega teh kandidatov.

Italijanski delegat v tej anketni komisiji bo g. Schanzer. Nemčijo bo v tej komisiji zastopal g. Schnee, bivši guverner nemške Vzhodne Afrike. Angleška vlada bo svojega delegata imenovala šele jutri. Njen delegat bo iz pravnih krogov. Združene države pa bodo imenovala kot svojega zastopnika bodisi svojega bivšega poslanika, na Kitajskem g. Macmurrayja ali pa znanega jurista Macmillana.

London, 17. dec. Ž. Po angleških vesteh pripravlja Japonska popolnoma novo stanje v Mandžuriji, in sicer bo to stanje nastopilo še prej, preden pride preiskovalna komisija Zveze Narodov v Mandžurijo. V Mandžuriji hočejo Japonci ustanoviti mandžursko specialno vlado s Čenčijanom na čelu. V tem služaju bo komisija Zveze Narodov sploh nepotrebna.

Japonska odposlala zopet eno brigado

Tokio, 17. dec. Gospodarsko razburjenje, ki je nastopilo zaradi ukinitve zlatega standarda, se je pomirilo in blagovna borza, ki je zaprta, bo začela svoje poslovanje zopet v ponedeljek zjutraj.

Vlada je sklenila, da pošlje v Mandžurijo še eno brigado, ker se čete, ki se sedaj nahajajo tamkaj in štejejo vsega skupaj 15.000 mož, ne smu-

trajo za zadostne za policijsko službo na vsem ogromnem okupacijskem teritoriju. Stroški, ki bodo zaradi tega nastali, se bodo pokrili z notranjo emisijo zakladnih bonov.

Japonske vojske sile so začele ofenzivo proti 10.000 kitajskim vojakom, ki se nahajajo v okraju Čenčatun. Te operacije so pa samo uvod k zavzetju Činčova, kjer se nahaja glavna sila kitajskega maršala Čansulijana. Obenem se vršijo borbe pri kraju Mahačao.

Nazaj k zlati valuti

Tokio, 17. decembra. AA. Agencija Rengo poroča, da bo jutri objavljena kraljevska uredba v zvezi z vprašanjem ustavitve konverzije bankovcev, glede česar je Privatni svet je sklenil, da se konverzija ponovno uvede v svrhu vspostavitve ravnotežja v japonski zunanji trgovini.

Aretacije po vsem Primorskem

Čedalje ostrejši kurz na Goriškem

Sušak, 15. dec. (Izvirno.) Z Reke poročajo: Iz Drage pri Trstu je več ljudi zaprtih iz političnih razlogov. Domači jim tu pa tam pošljejo kako denarno svoto, da bi jim olajšali stradanje in ječi. To jeseo so policijski agenti proizvedovali po vsi, če je ta ali ona družina dovolj premožna, da more poslati tako ali tako svoto jetniku. Fašisti so torej prepričani, da so delo gospodarskega uničenja srečno dokončali in se čudijo, odkod še usmiljena srca izbrskajo kakšno lirico v pomoč najbednejšim svojem.

Aretacije na Vipavskem

V nedeljo 15. novembra so podražci fantje napravili v neki gostilni fantovski čeno, t. j. po stari šali sprejem mlajših v fantovski družbo. Naročili so za godca p. d. Furlančevega z Vrhpolja, ki je znan kot fašistovski priganec. Prišel je, pa je cele pol ure nalašč drgnil samo fašistično himno »Giovinezza«, da bi fante izzival. Zahtevali so, naj zasvira tudi kaj drugega, on pa venomerio Giovinezza. Fantom je pošla dobra volja in so godca počeno sklestili. Drugi dan je dvignil svoje kosti in šel v Vipavo ložit. Aretiran je bil Miklavž Reuter, 5 fantov pa je pobegnilo z doma.

V nedeljo 22. novembra so v St. Vidu pri Vipavi fantje sedeli družno v gostilni. Prišli so zra-

Likvidacija dvolastniških posestev

Sofija, 17. dec. AA. Bolgarska agencija poroča: Centralna mešana bolgarsko-jugoslovaška komisija, ki ima nalogo izvesti likvidacijo dvolastniških posestev na meji med obema državama in ki zaseda v Sofiji, je proučila končen rezultat dela teh komisij ter ugotovila, da so napori za izravitve likvidacije dvolastniških posestev na podlagi konvencije, ki sta jo obe državi podpisali, dovedli postavljene naloge mešane komisije skoro do kraja, kakor je bilo to predvideno, ko je bil za to delo predviden rok dveh let. Na obeh straneh meje so delali dozidaj na popolni likvidaciji imetja 1741 interesentov, od katerih je 903 bolgarskih in 838 jugoslovaških podanikov. Posedstva, o katerih so razpravljali merijo skupno 4275 ha zemljišč, od tega 2445 ha bolgarskih in 1830 jugoslovaških podanikov. Število posestev, ki jih je treba še likvidirati, je čisto majhno. To delo bosta v prihodnjem letu izvršili dve regionalni komisiji. Obema vladama je bilo podano zadevno poročilo. Kakor vedno dozidaj je delo centralne komisije poteklo v popolni slogi med obema delegacijama.

kothin nagonom in strastem.

Katoliška Cerkev priznava, kar je v človeku naravno dobrega; ne prikriva pa nam slabosti, nerednega nagnjenja, ki je v nas po izvornem grehu. Nas, da zameta naravnih vzgojnih sredstev; uči pa, da sama naravna sredstva ne zadostujejo. Človek, ki so v njem po izvornem grehu za gospodovali nižji nagoni, sam iz sebe, brez pomoči od zgoraj, ne more zmagovati vseh hudih izkušnjav in ne izpolnjevati dolgo časa niti vseh naravnih zakonov. Krščanski vzgojitelj, ki gleda pred seboj najvišji cilj v vzgoji in se zaveda, kaj je človek brez božje milosti, vodi torej gojenca že v prvi tedinski dobi tja, kjer teko viri milosti. Ti viri so: molitev in sv. zakramenti. (Glej: Dr. Fr. Ušenčnik: Vzgojeslovna učela. Ljubljana 1918, str. 142, in: okrožnica sv. očet Pija XI. z dne 31. decembra 1929 o Krščanski vzgoji mladine.)

»Omejiti se je treba,« kliče ekonom, »pa bo rešena gospodarska kriza...« »Premagati se je treba,« nadaljuje pedagog. »Milosti je treba,« konča teolog. Tako je tudi rešitev sodobne gospodarske krize eminentno versko-naravno vprašanje. Nazaj k odpovedi, nazaj k veri, nazaj k Bogu!

Bitka med socialisti in orožniki v Voitsbergu

Graec, 17. dec. tg. Včeraj zvečer je prišlo do krvavih spopadov med socialistnimi demokrati, ki so imeli zborovanje v Voitsbergu in med žandarmerijo. Orožniki so dobili povelje, da preiščejo občinski urad, v katerem so res našli 120 ročnih granat in večjo množino razstreliv. Ko so socialistni demokrati, ki so ravno imeli zborovanje, slišali o tem, so hitro prišli pred mestno hišo, kjer so se orožniki še nahajali. Nekaj demonstrant je iztrgal orožniku puško in nato ustrelil. Lahko je ranil orožnika in ubil neko učiteljico. Nato je tudi orožništvo streljalo in smirno zadelo komunističnega agitatorja Grolmanna. Več oseb pa je bilo ranjenih, med njimi neki šolski ravnatelj in neki narodni socialist. Šele ob 1 zjutraj je nastal mir.

Zagrebska vremenska napoved: Jasno z malimi oblaki, noči hladne.

ven trije domačini-fašisti in začeli izzivati. Bili so tepeni, pa dobro. Nekateri fantje so bili potem aretirani.

Konfiniran je v Campobasso v Južni Italiji Ignacij Krizman iz Gorice, bivši učitelj, sedaj vodja odvetniške pisarne pri dr. Medveščku. Konfiniranca je spremila v proganstvo njegova soproga. G. Krizman je bil konfiniran za tri leta.

Izpremembe pri goriskih oblastvih.

Goriški viceprefekt Spasiano je prestavljen v Bolonjo, vicekvestor Barile pa v Ravenno, kjer je za prefekta njegov prijatelj Domperio, bivši goriški prefekt. Obe prestavi se tolmačita v smislu poostreje kurza proti Slovincem.

Konfiniran v lastni vasi je bila gospa Pavlina Srebotnjak, žena trgovca v Lokvi na Krasi, in sicer za dobo 2 let. V tem času se ne sme ganiti iz domače občine brez dovoljenja orožnikov. Gospa je bila klicana pred prefekturno komisijo v Trst, kjer so ji izrekli policijsko svarilo. Obdolžena je, da je neki materi z očesom namignila, naj nikar ne pošilja svojega otroka v italijanski otroški vrtec. Čeprav je mati sama izjavila, da to ni res, je bila gospa obsojena. Fašisti so se hoteli znesti nad nekom, ker je število otrok, vpisanih v vrtec padlo več kakor za polovico.

Odlikovanje katoliškega častnikarja

Berlin, 17. dec. Nadškof Schreiber je izročil znanemu katoliškemu častnikarju I. Kraussu red viteza Gregorja Velikega, ki mu ga je podelil sveti oče v znak priznanja za njegovo trudopolno delo.

Pariz, 17. dec. AA. Upravni odbor uredništva »Tempsa« je imenoval danes Jacquesa Gasteneta in Emila Mirenoja za direktorja uredništva »Tempsa«.

Proti angleškim carinam

London, 17. decembra. AA. Narodna liberalna zveza je včeraj sprejela resolucijo, kjer obžaluje, da večina evropskih in ameriških držav uvaja zaščitne carine in tako spravlja v nevarnost mednarodno trgovino. Zveza pozivlje angleško vlado, naj po 6 mesecih ukine odredbe proti prekomernemu uvozu in poziva liberalne poslance, naj nastopijo proti integralni zaščiti carinski politiki, ki jo zahtevajo konservativni poslanci.

Sporazum o opiju

Zeneva, 17. dec. AA. Na osnovi sklepov konference v Bangkoku je tajništvo Zveze narodov objavilo nov sporazum o opiju, ki pa se v bistvu nanaša na konvencijo iz leta 1925. Nadrobna prodaja in razdelitev opija bo v bodoče dovoljena samo v posebnih vladnih prodajalnah, kjer pa to ne bo mogoče, v prodajalnah pod nadzorstvom vladnih organov in po osebah, ki jih bo določilo oblastvo. Osebam, ki še niso 21 let stare, je prepovedano kaditi opij in posejanje kadišnice.

S tretjim členom se države obvežejo, da bodo prodajale le predelani opij. Po novem sporazumu je prodaja predelane opija presta.

Ta sporazum so podpisale vse države, ki so se udeležile konference v Bangkoku. Rezervne izjave pa so vendarle podali delegati Siamu in Indije ter Japonske.

Berlin, 17. dec. AA. Udruženje nemških arhitektov in inženjerjev je imelo snodi arhitektonski spomenikom in krajinjskim lepotam Dalmacije. Gestanka se je udeležilo 800 članov združenja. Govorniki so opozorili člane združenja na pomembne gradbene spomenike in na izredne lepote dalmatinske obale. Govornikom se je zahvalil za izvajanja dopisnik centralnega Presbira g. Vinner.

London, 17. dec. Ž. V Angliji je zavladala epidemija vneta slepega črevesa. V zadnjih treh mesecih je bilo izvršenih več operacij, kakor v teku zadnjih 10 let.